

DĖL CIVILINIO KODEKSO 6.305 STRAIPSNIO PAPILDYMO IR KODEKSO XXIII SKYRIAUS PAPILDYMO PENKIOLIKTUOJU SKIRSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO XIP-3532

Lietuvos autoverslininkų asociacija išnagrinėjo Civilinio kodekso 6.305 straipsnio papildymo ir Kodekso XXIII skyriaus papildymo penkioliktuoju skirsniu įstatymo projektą (toliau vadinama – Įstatymo projektas) bei teikia pasiūlymus.

1. Pasiūlymas. Įstatymo projekto 6.431.2 straipsnio 2 dalis numato, kad pardavėjas privalo nurodyti kokiuose registruotuose eismo įvykiuose per 5 metus parduodama motorinė transporto priemonė dalyvavo. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad dėl objektyvių priežasčių ne visuomet tokią sąlygą įmanoma įgyvendinti, kadangi pardavėjas gali būti transporto savininku trumpiau nei 5 metus. Atitinkamai siūlome papildyti aptariamą sąlygą ir leisti nurodyti eismo įvykius, kurie įvyko per laikotarpį kai pardavėjas buvo transporto priemonės savininku. Kita vertus, tokia sąlyga leistų pirkėjui sužinoti apie eismo įvykius, kurie įvyko ir per ilgesnį nei 5 metų laikotarpį, tarkime, jei pardavėjas yra transporto priemonės savininku ilgiau nei 5 metus, tuo pačiu pardavėjo našta dėl to tokios sąlygos nepasunkėtų. Taip pat siūlome patikslinti, kad Įstatymo projekto penkioliktasis skirsnis taikomas tik naudotoms transporto priemonėms, kadangi parduodant naujas transporto priemones, pirkėjui ši informacija nėra aktuali, o pardavėjams papildomos informacijos ruošimas ir teikimas būtų tik papildomų formalumų tvarkymas, kuris reikalautų papildomo laiko bei išlaidų ir sukeltų daug nepatogumų.

Atitinkamai siūlome papildyti Įstatymo projektą:

1. 6.431 straipsnio 1 dalį išdėstyti taip:

„1. Šio skirsnio normos taikomos **naudotų** motorinių transporto priemonių pirkimui–pardavimui.”

2. 6.431.2 straipsnio 2 dalį išdėstyti taip:

„2. Motorinės transporto priemonės pirkimo–pardavimo sutartyje privalo būti nurodyti duomenys apie motorinę transporto priemonę, kurią pardavėjas privalo pagal sutartį perduoti pirkėjui. Pardavėjas privalo pirkėjui nurodyti (deklaruoti) visus esminius perkamos motorinės transporto priemonės trūkumus. Pardavėjas privalo nurodyti ar parduodamos motorinės transporto priemonės saugos sistemos atitinka gamintojo nurodytus reikalavimus, ar ridos duomenys yra autentiški, kokiuose **parduodama motorinė transporto priemonė dalyvavo** registruotuose eismo įvykiuose ~~per 5 metus per laikotarpį, kurį pardavėjas yra motorinės transporto priemonės savininku parduodama motorinė transporto priemonė dalyvavo.~~ Duomenų apie motorinę transporto priemonę ir motorinės transporto priemonės trūkumus pateikimo forma ir pateikiamų duomenų sąrašas tvirtinami Lietuvos Respublikos Vyriausybės.”

2. Pasiūlymas. Šiuo metu galioja tam tikros teisinės normos, kurios neadekvačiai išplėtė vartotojo teises ir pranašumą prieš pardavėjus ir finansinių paslaugų teikėjus, nepagrįstai išplėtė pardavėjų atsakomybes ribas, įtraukia pardavėjus, finansinių paslaugų teikėjus bei vartotojus į ginčus, taipogi jos viršijo ES teisės reikalavimus bei rekomendacijas.

Nagrinėjant netinkamos kokybės daiktų gražinimo atvejį 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/44/EB „Dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų” (toliau vadinama – Direktyva 1999/44/EB) preambulės konstatuojamoji 15 dalis numato, kad „<valstybės narės gali numatyti, kad bet kokios vartotojui atlygintinos išlaidos gali būti sumažintos atsižvelgiant į tai, kad vartotojas, pateikęs jam prekes, turėjo iš jų naudos; kadangi detali tvarka, nustatanti sutarties nutraukimo sąlygas, gali būti įtvirtinta nacionalinės teisės aktuose”.

Pagal Lietuvos Respublikos teisinės normas (Civilinio kodekso 6.363 straipsnio 8 dalis; Vartojimo kredito įstatymo 2 dalies 2 punktas) vartotojui pasinaudojus teise atsisakyti prekių pirkimo sutarties,

vartotojas turi teisę reikalauti sugražinti visą prekės kainą, t.y. nacionalinėje teisėje nenumatyta būtinybė įvertinti vartotojo gautą naudą naudojant prekę.

Net Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 7 d. nutarimu Nr. 848 patvirtintoje Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos 2011–2014 metų strategijos (toliau vadinama – Strategija) 13 punkte (1.2 uždavinys – didinti vartotojų teisių gynimo veiksmingumą) konstatuojamas faktas, kad „<vartotojai dažnai nelinkę į kompromisus ir neretai, išsigiję netinkamos kokybės daiktą, siekia sutartį nutraukti. Taip pažeidžiama vartotojų ir verslininkų interesų pusiausvyra, nes verslininkai dažnai nepagrįstai turi prisiimti visas su sutarties nutraukimu susijusias neigiamas pasekmes>“.

Dėl susidariusios padėties Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba organizavo š.m. gegužės 26 d. ir birželio 6 d. posėdžius, kuriose dalyvavo Lietuvos autoverslininkų asociacijos ir Lietuvos bankų asociacijos atstovai.

Praktikoje vertinimas ir pripažinimas dėl prekių neatitikimo pirkimo–pardavimo sutarties yra sudėtingas, subjektyvus, įmanomos įvairios interpretacijos: smulkūs komplektacijos neatitikimai (nepaisant, kad pardavėjas būtų linkęs sumažinti kainą ar pašalinti trūkumus); nesusėjęs suremontuoti automobilio, pavyzdžiui per vieną mėnesį kaip tai numatyta Vartojimo kredito įstatymo 16 straipsnio 3 dalyje (nepagamintos dalys ar vėluota jas pristatyti, nepaisant, kad pardavėjas suteiktų pakaitinį automobilį); galiausiai, noras pareikšti/pastebėti tokį faktą gali ateiti praktiškai gerokai panaudojus automobilį ir jį nudėvėjęs (šiuo metu pardavėjai transporto priemonėms suteikia gamyklinę garantiją nuo 2 iki 7 metų ir jos galiojimo metu galimi apeliavimai į sutarties atitikimus/neatitikimus). Tai tik keletas pavyzdžių įrodančių, kad procesas gali būti labai įvairus bei kūrybingas, o ypač tais atvejais, jei to siekiama tikslingai, konkrečiu atveju dėl ekonominės naudos – pasinaudoti vartotojui suteikta teise panaudojus prekę norimą laikotarpį susigražinti visas įmokas (lizingo atveju) arba visą prekės kainą.

Pasekmės:

- pagrįstu atveju, vartotojui sudaromos sąlygos gauti neadekvačią naudą – naudoti (pvz. 5 metus) transporto priemonę iki trūkumo nustatymo bei vėliau susigražinti visas lėšas už naujos prekės kainą;

- tyčiniu atveju, vartotojui pasinaudojus transporto priemone sudaroma galimybė piktnaudžiauti savo teisėmis ir modeliuoti situaciją, siekiant atsikratyti automobilio ir atsiimti visas lėšas kaip už naują daiktą (galimai atsikračius išipareigojimų vėl įsigyjant naują automobilį);

- pardavėjas patiria nepagrįstai dideles išlaidas, lyginant su tomis, kurias patirtų vartotojas įgyvendamas alternatyvias savo teisių gynimo priemones (pvz. reikalaudamas pašalinti trūkumus arba sumažinti prekės kainą).

Vadovaudamiesi Direktyva 1999/44/EB, prašome nustatyti,

- kad vartotojas neturi teisės nutraukti sutarties, jeigu prekės neatitikimas yra nedidelis (Direktyvos 1999/44/EB 6 straipsnio 6 dalis),

- kad vartotojui atlygintinos išlaidos gali būti sumažintos atsižvelgiant į tai, kad vartotojas, pateikęs jam prekes, turėjo iš jų naudos (Direktyvos 1999/44/EB preambulės 15 konstatuojamoji dalis),

- pirkėjo naudojimosi teisėmis eiliškumą taip, kaip tai nustatyta Direktyvos 1999/44/EB 3 straipsnio 2 - 5 dalyse. Pagal dabartinį nacionalinį reglamentavimą, pirkėjas iš karto turi teisę pasirinkti, kuria teisių gynimo priemone pasinaudoti: reikalauti pakeisti prekę tinkamos kokybės preke, reikalauti pardavėjo neatlygintinai pašalinti prekės trūkumus, sumažinti prekės kainą arba gražinti pirkėjo už prekę sumokėtą kainą. Pagal Direktyvą 1999/44/EB, pirmiausiai pirkėjas turi teisę reikalauti pakeisti daiktą ar pašalinti jo trūkumus, ir tik jeigu tai neįmanoma ar neproporcinga, tada naudotis viena iš kitų dviejų teisių gynimo priemonių – reikalauti atitinkamai sumažinti kainą arba gražinti kainą.

Atitinkamai siūlome papildyti Įstatymo projektą:

1. Dėl LR CK 6.334 straipsnio 1 dalies pakeitimo ją išdėstant taip:

„1. Jeigu parduotas daiktas neatitinka kokybės reikalavimų ir pardavėjas su pirkėju neaptarė jo trūkumų, tai nusipirkęs netinkamos kokybės daiktą pirkėjas pirmiausiai turi teisę savo pasirinkimu pareikalauti: kad daiktas, sutartyje apibūdintas pagal rūšį, būtų pakeistas tinkamos kokybės daiktu, išskyrus atvejus, kai trūkumai yra nedideli arba jie atsirado dėl pirkėjo kaltės, arba kad pardavėjas neatlygintinai per protingą terminą pašalintų daikto trūkumus ar atlygintų pirkėjo išlaidas jiems ištaisyti, jei trūkumus įmanoma pašalinti. Jeigu nėra galimybės daikto pakeisti tinkamos kokybės daiktu, neįmanoma pašalinti jo trūkumų arba pardavėjas per protingą terminą neįgyvendino pirkėjo pasirinktos teisės gynimo priemonės, pirkėjas turi teisę reikalauti, kad būtų atitinkamai sumažinta pirkimo kaina arba gražinti sumokėtą kainą ir atsisakyti sutarties,

kai netinkamos kokybės daikto pardavimas yra esminis sutarties pažeidimas. Kai pirkėjas kurį laiką netrukdomai naudojosi įsigytu daiktu, pardavėjas, grąžindamas pirkėjui sumokėtą už daiktą kainą, turi teisę iš jos išskaičiuoti sumą, kuria sumažėjo daikto vertė.“

2. Dėl LR CK6.363 straipsnio 4 dalies 2 punkto laikant jį netekusiu galios.

3. Dėl LR CK6.363 straipsnio 8 dalies pakeitimo ją išdėstant taip:

„8. Jei Pirkėjas vietoj šio straipsnio 4–7 dalyse numatytų reikalavimų **pardavėjas per protingą laiką neįgyvendino arba jų neįgyvendino nesukeldamas didelių nepatogumų pirkėjui, pirkėjas gali reikalauti atitinkamai sumažinti kainą arba vienašališkai nutraukti sutartį ir pareikalauti grąžinti sumokėtą kainą, tačiau neturi teisės nutraukti sutarties, jeigu prekės neatitikimas yra nedidelis.** Šiuo atveju netinkamos kokybės daiktą pardavėjo reikalavimu pirkėjas turi grąžinti pardavėjo sąskaita. **Jei pirkėjas daikto nenaudojo, tai Ppardavėjas, grąžindamas pirkėjui sumokėtą kainą, neturi teisės iš jos išskaičiuoti sumą, kuria sumažėjo daikto vertė dėl jo naudojimo ar daikto išvaizdos praradimo arba dėl kitokių aplinkybių. Kai pirkėjas daiktą naudojo, pardavėjas, grąžindamas pirkėjui sumokėtą kainą, turi teisę iš jos išskaičiuoti sumą, kuria sumažėjo daikto vertė.”**

4. Dėl LR CK 6.363 straipsnio ir 6.334 straipsnio papildymo terminu, per kurį pirkėjas privalo informuoti pardavėją apie išaiškėjusį daikto trūkumą. Siūlome numatyti Direktyvos 1999/44/EB preambulės konstatuojamojoje 19 dalyje nurodytą minimalų terminą, t.y. 2 mėnesius.

Toks reglamentavimas įvertintų, kad vartotojas naudojo prekę bei gavo naudą, suteiktų lygiavertę teisinę padėtį vartotojų, pardavėjų ir finansinių paslaugų teikėjų santykiuose, veiktų saugiklio principu ir neskatintų galimų piktnaudžiavimo atvejų, taip pat būtų atitinkantis ES teisę.

Tikimės, kad mūsų pasiūlymai bus nagrinėjami ir įgyvendinant prisidės prie siekio subalansuoti vartotojų apsaugą.

LAA Prezidentas

Petras Ignotas